

Μαργαρίτα
Σχοβανία
Δουκίση 80

Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΣΑΝ ΑΓΩΝΑΣ

ΕΛΛΗ ΠΑΙΟΝΙΑΔΟΥ

-ΚΥΠΡΟΣ

Ἀγαπητοὶ συνάδελφοι,

Λίγο προτοῦ μεταφράσω τὴν ὀμιλία μου στὰ ἀγγλικά, δυὸ νέοι χτύπησαν τὴν πόρτα μου, καὶ μοῦ ζήτησαν νὰ μοῦ μιλήσουν ἰδιαιτέρως. Εἴμαστε, μοῦ λένε, στρατιῶτες καὶ ὑπηρετοῦμε στὴν πράσινη γραμμὴ, δηλαδή τὴν διαχωριστικὴ γραμμὴ μεταξύ ἑλλήνων καὶ τούρκων κυπρίων. Τότε ὁ ένας ἄνοιξε τὸ πορτοφόλι του κι' ἔβγαλε ἕνα χιλιοδιπλωμένο χαρτί. Πᾶρτε, μοῦ λέει, εἶναι ἕνα ποίημα, σᾶς τὸ στέλκει ἕνας τουρκοκύπριος φαντάρος. Βλεπόμεστε καθημερινὰ καὶ κουβεντιάζουμε κρυφὰ ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς μας. Θὰ σᾶς παρακαλοῦσα νὰ τὸ μεταφράσετε καὶ νὰ τὸ δημοσιεύσετε νὰ τὸ δοῦν τ' ἀδέλφια του, λέει οἱ ἑλληνοκύπριοι.

Πῆρα τὸ ποίημα. Ἀπὸ τὸν τίτλο κατάλαβα πὼς εἶναι ἀφιερωμένο στοὺς πρωτομάρτυρες τῆς ^{Ελληνοκυπριακῆς} ~~ἑλληνοκυπριακῆς~~ φιλίας, τὸν Καβάζογλου καὶ τὸν Μισιαούλη, ποὺ τοὺς σκότωσαν οἱ φωβινιστές τὸ 1964, καθὼς ταξίδευαν στὸ ἴδιο αὐτοκίνητο, ὁ ένας πλάϊ στὸν ἄλλο.

Ἐυστυχῶς δέν ξέρω τουρκικά, δέν μπόρεσα νὰ μεταφράσω ἀκόμη τὸ ποίημα. Δέν ξέρω ἂν ἔχει ἢ ὄχι ἀξία καλλιτεχνική. Ἔνα ξέρω μονάχα. Πὼς σάν ξανακοίταξα τὴν ὀμιλία ποὺ εἶχα ἔτοιμη γιὰ τὴν συνάντηση τοῦ ΠΕΝ τὴν ἀπέριψα ἀμέσως. Ὅχι πὼς δέν ἦταν καλαγραμμένη ἢ προβληματισμένη. Ὅσο ἦταν μιὰ ὀμιλία χωρὶς αἴσθημα, μιὰ ψυχρὴ μελέτη ποὺ καταπιανόταν μὲ τὰ αἰσθητικὰ προβλήματα τοῦ συγγραφέα, ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὴν λογοτεχνία-ἀγώνα. Ἐἶχα ἀναλύσει ἐκεῖ τὸ θέμα τῶν φεα ρμένων λέξεων, τῶν πολυχρησιμοποιημένων συμβόλων -πλακάτ, ποὺ εἶναι σάν σκόπελοι μπροστὰ στὸν συγγραφέα. Εἶχα ἀναλύσει τὴν φράση ποὺ εἶχε κάποτε πεῖ ὁ μέγας νομπελίστας ποιητῆς Γιῶργος Σεφέρης: "Τίς λέξεις, εἶχε πεῖ ὁ Σεφέρης τίς στολίσουμε τόσο πολὺ ποὺ πιά βουλιάζουνε ἀπὸ τὸ βάρος. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ξαναδώσουμε στὴν λέξεις τὴν ἀληθινὴ τους ὑπόσταση, νὰ μιλήσουμε ἀπλᾶ καὶ βαθεῖα"

Ναί, ἦταν μιὰ καλὴ ἀπὸ αἰσθητικῆς ἀποψῆς ὀμιλία. Ὅσο μετὰ τὴν ἐπίσκεψή τῶν δυὸ παιδιῶν αἰσθάνθηκα πὼς κάπου πρὸδινα τὴν λογοτεχνία-ἀγώνα, κάπου πρὸδινα τὸν ἴδιο τὸν ἀγώνα καὶ πὼς ὁ νεῦρος ἄγνωστος τουρκοκύπριος ποιητῆς μοῦ εἶχε δώσει ἕνα καλὸ μάθημα. Πὼς σάν κάνεις ἕνα ἀγώνα ἐπιβίωσης δέν διαλέξεις τὰ ὄπλα σου νὰ λάμπουν ὀλοκαίνουργια σάν νὰ ἔτοιμάζεσαι γιὰ ἐθνικὴ παρέλαση, ἀλλ' ὀμαῖς στή μάχη μὲ ὅτι βρεθεῖ πρόχειρο στὰ χεῖρά σου. "Ἔνα κουρελιασμένο χαρτᾶκι μ' ἕνα ποίημα μέσα, ἄς ποῦμε, καὶ μὲ μπόλικη φλόγα στὴν καρδιά.

Ἡ λογοτεχνία, λοιπόν, σάν ἀγώνας. εἶμαι σίγουρη πὼς πολλοὶ ἀπὸ σας, ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, ἀποφύγατε, ἀπὸ τὸ πολυχρησιμοποιημένο θέμα, προτιμῶντας τὰ πιὸ πρωτότυπα καὶ ἐλκυστικά: ἡ λογοτεχνία σάν παιγνίδι ἢ ἡ λογοτεχνία σὰ περιπέτεια. Θὰ τ' ὀθελα κι' ἐγὼ νὰ μποροῦσα νὰ κάνω τὸ ἴδιο. Στ' ἀλήθεια. Ὅτε ὅμως

071.42

τήν ἴδια γλώσσα, γλώσσα ἀγάπης πρὸς τὴ μικρὴ κοινὴ πατρίδα. Μιλάμε τὴ γλώσσα τῆς ἀγωνίας, μήπως αὐτὴ ἢ μικρὴ ἀλλὰ πανάρχαια γῆ ποῦ ἔθρεψε τόσους πολιτισμούς, ἀφεθεῖ μονάχη στὴν τύχη τῆς, ἔρμαιο τῶν συμφερόντων καὶ τῶν σκοπιμοτήτων τῶν ἐχθρῶν τῆς. Μιλάμε τὴ γλώσσα τῆς ἀπόφασης νὰ ὑπερασπιστοῦμε τὴ γῆρα ποῦ μᾶς γέννησε, ὅπως ἡ μάνα ὑπερασπίζεται τὸ μικρὸ τῆς βρέφος.

Κι' οἱ στίχοι μας βρῆκαν τὸν τρόπο ν' ἀνταμώσουν πάνω ἀπὸ τὰ σύνορα, νὰ σφίξουν τὰ χέρια καὶ νὰ παρουσιαστοῦν σ' ἓνα μικρὸ τόμο μετὰ τὸν τίτλο "Κάτω ἀπὸ τὸν ἴδιον οὐρανὸν" στήν τουρκικὴ καὶ στήν ἑλληνικὴ γλώσσα. Ἡ λογοτεχνία ἀγώνα στὰ ὅπλα

Ἀγαπητοὶ συνάδελφοι,

Ἡ ἄλλη ὁμιλία, ἀπὸ ἐκεῖνη ποῦ δέν ἀκούσατε μὲ εἶχε προβληματίσει μέρες. Αὐτὴ ἢ ὁμιλία ποῦ ἀκούσατε τώρα γράφτηκε μονορούφι, σ' ἓνα πρωῖνό. Ηὐστεῦω πῶς ἀντιπροσωπεύει καλλίτερα τὴν ἀγωνιζόμενη λογοτεχνία τοῦ τόπου μου. Κι' εὐχαριστῶ καὶ πάλι τὸν νεαρὸ τουρκοκύπριο ποῦ σήμερα ἐπιθυμεῖ νὰ εἶναι ἄγνωστος μὰ αὐτὸ ἴσως τὸν χαιρετίσετε σὰν ποιητὴ σὲ κάποιο μελλοντικὸ συνέδριο τοῦ ΠΕΝ

Ἐυχαριστῶ τὸ ΠΕΝ Σλοβενίας γιὰ τὴν εὐκαιρία ποῦ μοῦ ὤδωσε νὰ κ' ἔβρεθῶ ἀνάμεσα σὲ τόσους θαυμάσιους ἀνθρώπους μέσα σ' ἓνα τόσο μαγευτικὸ περιβάλλον. Κι' εὐχαριστῶ ὅλους ἐσῶς ποῦ εἶχατε τὴν ὑπομονὴ νὰ μ' ἀγαούσετε